

Főzeneigazgató

Aczél Ervin, Nagyváradról

A Szegedi Polgármesteri Hivatal a színház főzeneigazgatói posztjára pályázatot hirdetett, melynek nyertese Aczél Ervin lett, aki eddig hasonló szerepkört töltött be a nagyváradi szimfonikusok élén. A ma már Európán túl is ismert karnagy 1935-ben született Temesváron, zenei tanulmányait szülővárosában kezdte. A piaristák-nál érettségizett, majd a bukaresti zeneakadémia karvezetői és zenetanári szakán diplomázott. Ezután a kolozsvári akadémián tanult, majd sikeres versenyvizsga után a nagyváradi Állami Filharmonikus

Zenekar dirigense lett. 1969-ben Hollandiában, Hilversumban Jean Fournet által vezetett mesterkurzuson vett részt. 1970-ben kezdte meg nemzetközi karmesterei működését. Meghívást kapott Európa több jelentős metropoliszába, járt Japánban, az USA-ban, Mexikóban. 1981-83 között az isztambuli Állami Operaház zeneigazgatójaként működött, ottani tevékenységének — mint életrajzában írja — a román hatóságok vételek önkényesen véget. Később vendégkarmesterkedett a drezdai és a dublini operaházban, Románia valamennyi zenekarát vezényelte, s minden operaházában szerepelt.

Aczél Ervin 1989 óta fiatal karmesterek képzésével is foglalkozik a római Respighi Zeneakadémia égisze alatt működő karmesterképző iskola docenseként. Repertoárjában egyforma gyakorisággal szerepelnek preklasszikus és modern művek. Mozart, Verdi, Puccini, Donizetti, Rossini zenei művei, operái mellett magyar szerzők alkotásait is szívesen tűzi műsorára. Így Erkel-, Liszt-, Bartók-, Kodály- és Szöllősy-kompozíciókat. 1978-ban a szegedi filharmonikusok élén szerepelt e városban.

Aczél Ervin pályázatában leírja, jó lenne Szegeden a jövőben több vokál-szimfonikus művet bemutatni. Ugy mint: Orff Carmina burana-

ja, Honneger Johanna a pályázati dolgozatából kiderül — kiterjedt külföldi kapcsolatai vannak. Ezeket a szegedi zenei élet javára kívánja kamatoztatni. Tervei szerint a szabadtéri játékok előadásait CD-lemezre és videokazettára lehetne rögzíteni, így Európa zeneszerető közönsége és szakemberei körében népszerűsíteni. A római Respighi Akadémia Franco Ferrara-kurzusát Szegeden is érdemes lenne meghonosítani. A főzeneigazgató reményei szerint, külföldi kapcsolatok révén a szegedi operatársulat is több határon túli szerepléshez juthat, nemzetközi fórumokon, külföldi pódiumokon szakmai rangot vívhat ki magának.

P. E.

Tanulmányút a budai várba

A Budapesti Történeti Múzeum ajánlata, mely vidéki iskolák számára szervez tanulmányi kirándulást. Bemutatják „A középkori Buda királyi várpalotája és gótikus szobrai” című kiállítást, melyen a palota maradványai, és az ásások során előkerült leletek láthatók. A programhoz a következő témák kapcsolódnak: 1. I. Lajos és Zsigmond építkezései. A gótikus alkápolna, a lovagterem és a tárnokház bemutatása. A budai királyi szobrászműhely gótikus remekai. 2. Élet a várban. Szentek, királyok, bolondok — régi kályhasze-

meken. Budai fegyverkészítők. A pest-budai fazekaság emlékeiből. Hogyan bőjtél egy magyar úr? — középkori konyhák és asztalok. 3. Séta a várban. A budai vár építésének története és az ásások megtekintése.

A múzeum hétfői napokon zárva tart. Csak 40 főnél kisebb csoportokat tudnak fogadni, tanároknak és diákoknak ingyenes a belépés. A látogatást legalább két héttel előre kell jelezni levdélben: dr. Koncz Erzsébet, Budavári Palota „E” épület, 1250 Budapest, Pf. 4, vagy a 155-88-49-es telefonszámon.

Sajtónap

„Azt szeretném, ha a sajtó segítene engem abban, amin már magam is több mint fél esztendeje fáradozom: Magyarországon a gyűlöletet kissé lejjebb csavarjam” — kérte ünnepi köszöntőjében szerdán Göncz Árpád.

„Magyarország ma nem történhet olyasmi, ami ne részesülne kritikában; nem történhet olyasmi, amit be ne mutatna a sajtó, amiről ne közölne véleményt — is-tennek hála, többféle véleményt!” — tett hitet a független sajtó mellett.

Aiden White, a Nemzetközi Újságíró Szövetség főtitkára szervezete üzenetét adta át, majd — az újságírók nevében — Eötvös Pál, a Népszabadság főszerkesztője lépett a mikrofonhoz. Mennyire szabad a sajtó? — kérdezte, s a szakma gondjait sorolta. „A sajtó nem pszichiátere egy nemzetnek — mondta —, de vajon csupán diagnosztója lenne?” A sajtó akkor szabad, ha a kérdésekre a válaszokat minden külső befolyástól erőszaktól mentesen magának tudja megfogalmazni.

Petőfi még mindig nő

Nincs vita. A legújabb kutatási eredményekből kiderült, hogy a Petőfi Sándornak álcázott csontváz bizonyíthatóan női eredetet mutat. Ez a támpont viszont csak egyetlen feltételezést enged. Tehát: Petőfi Sándor nő volt.

Az ügyben illetékes tudományok becsületét őrizendő, a fenti állítást a következő életrajz-módsítással kell kiegészíteni:

Petőfi Sándor neve valójában nem Petőfi Sándor, hanem Petrovics Alexandra. Mikor — a még hajdon Alexandra — „belepett” a vándorszínházak életébe, a nő szerepekben egyre-másra csúfos bukásokat szenvedett. Ezután karakterét tüzetes önvizsgálat alá helyezte, belátta, hogy számára a férfiszerepek sokkal alkalmasabbak. Sikert sikerre halmozott. Később — a figurák tökéletesítésének kedvéért — szerepét átvitte az élet-

Szentek derűje

A pápa augusztusi látogatását bizonyára tekintélyes piac is kíséri majd. Nyilván seregnyi emléktárgy között válogathatnak azok, akik az esemény emléket meg kívánják őrizni. Az igényesebb portékákra, az izlésebb kiállítás darabokra külön pécsettét, afféle egyezményes jelet ütnek majd, így a vásárló tudhatja, zsúrizott áruval van dolga. Nos, néhány évszázaddal ezelőtt eleink búcsúi kegytárgyait, a havi- vagy hetivásáron kapható szentképeket senki sem zsúrizta. A mesterek, iparoslegények kezénymot őrző festményeket az utókor mégsem tartja bővlinak. Hogy miért nem? Talán azért, mert e képek nem csupán a gyönyörködtetés, a dekoráció igényével készültek. Bennük egy egész világkép rejtőzködött.

A Horváth Mihály utcai Képtárban a Kárpát-medence XVIII. századi műhelyeiben készült üvegfestményeket, túlkörre festett képeket sorakoztatott fel Szacs-vay Éva rendező, a Néprajzi Múzeum munkatársa. A kiállítás darabjai valaha házi szentélyeket ékesítették. A képek szereplői az otthon lakóinak életét vigyázták. A hétköznapok örömeit és szomorúságait jórészt a Szent-írás ismert alakjai szemlélték a szobasarkokból. Minde-nekelőtt Jézus: a boldog kisgyermek, a 12 éves korá-vén emberke, a szenvedő, haldokló ifjú. Istenember-áldozat története, tragédia minden dráma nélkül elbeszélve. A keresztre feszített Megváltó arca szinte derűs. Ugyanúgy a szenteké, Annáé, Józsefé. És persze a Nagykönyvben foglaltak ki-egészülnek a helyi csodák, és szentek történeteivel. Csodabérvökével, kiiket egy-egy vidék majdhogynem földijének tekint. Aztán Ádám és Éva, akik sohasem voltak szentek. Sőt!, mint tudjuk, nekik köszönhetjük az eredendő bűnt. Egy szlo-

vákiai műhelyben készült remekművön mégis ott tesznek-vesznek a paradicsom bokraitól övezve. Az Utolsó vacsora apostolai akár a Grál-lovagok, úgy üldögélnek egy nagy kerékasztal körül. Az Úristen egy helyütt nagy szakállával, háromemeletes koronájával, időtlenségbe révedő tekinté-tével már-már egy Buddha-szoborra emlékeztet. Másutt Szent György, mint mézeskalácsos huszár harcasiok-dik hirtalóra emlékeztető paripája hátán.

Údítóen derűsek, gyermeki kedvesek ezek az ábrázolások. Ugyanakkor a gyarló ember bölcsessége is ott csillog az üveg- és túlkör-lapokon. Persze a fájdalom is feltűnik egy-egy arcon. S érdekes, ahol a dráma jelen van, ott a festő saját stílusa is megszólal. Ahogyan a gótikus katedrálisok névtelen építői közül „ki-kikacsintott” egy-egy kőfaragó, hogy vésőjével szuverén, saját világot teremtsen. A fiát sirató Mária mézsfehér arcának fájdalmas, finom vonásait, akár Modigliani is festhette vol-

na. A kereszten alvó Kisjé-zus című kép pedig egészen egyéni felfogásról árulkodik. Micsoda fintor! A gyanútlan gyermek, amint apja asztalosműhelyében meg-ágyaz magának egy épen készülő fakereszten. A kiállítás néhány darabjára a népi, naiv attitűd helyett a valaha ezer évig tartó bizánci stílus jegyei pécsettélődtek. Ezek azon vidékekről származnak, ahol az ortodox vallás vert gyökeret. Erdélyi román műhelyekből és Közép-Európa szerbek lakta területeiről.

Akik e képeket készítették egyazon nyelvet beszéltek azokkal, akik ezeket megvásárolták. Volt egy közös könyvük: a Biblia. Akik e képeket a sarokba akasztották, biztosan jobban tudták „olvasni” azokat, mint az utókor. S a tulipános ládára illő virágornamensek, indák nemcsak dekoratívok, szépek, de nyilván ikonográfiai jelentéstartalmakat is hordoztak. A tisztaszobák házigazdái a képekre, Krisztusra, a szentekre tekintve nyilván el-elgondolkodtak. Mondjuk ilyenekről: kíván-ták-e valaha más házat, mezejét, irigyleték-e felebarátjuk jószágát, szerencsáját. De a mosolygó szentek némi reményt is sugallhattak. Hogy jön eső a kitykített földre, hogy nem fáj el a szülő, hogy a betegség elkerülje a szentképeket oltalmazta hajlékot. (A Kárpát-medence üvegfestményeit, túlkörképeit bemutató tárlat április 7-éig tart nyitva.)

Pacsika Emília

Kultúra a Narancsban

Új kulturális klub nyitotta meg kapuit a napokban a szegedi Fidesz-irodában. A központot, Narancs Klub névre keresztelték. Ez az új, kizárólagosan kulturális célokat szolgáló helyiség a már létező Fidesz Akadémia mellett jött létre, amely főleg politikai előadások szervezésével foglalkozik. Amint azt Berényi Konrádtól, a Fidesz szegedi választmányának egyik tagjától megtudhattuk, a Narancs Klubban működik a Folk-kocsa (ahová a szervezők neves együtteseket hívnak meg), továbbá táncház.

A klub létrejöttének akadálya ez ideig a pénz hiánya volt. Ezért létrehoztak egy ún. Narancs Klub Alapítványt 40 ezer Ft-tal.

Dávid Anita

Mit rejteget Rejtő?

Vajon mit tehet az a világlágyó, csavargó férfi, aki nek — miközben üldözik — egy lakás félelemeti ablakából a nyakába zuhan egy milliomos lánya? Hopp, kénytelen beleszeretni. És mit tehet annak a milliomosnak a lánya, akit apja kényszerházasságba kerget pusztán üzleti érdekek miatt, s mikor a lány az utolsó pillanatban az ablakon át menekülni próbálván, egy ismeretlen szeplős arcú férfi nyakába zuhan? Hopp, az idegenre bizza magát, léven neki nincs túl nagy gyakorlata a menekülésben. És kész a randi: „Miután különböző helyzetükből talpra álltak, Tom meghajolt.

— Fogadja hálámát, hogy nem a háztetőn lakik.

— Oh, Istenem! Megsérült?

— Nem. Csak lelkileg érintett nagyon kínosan.”

Ez a kis sztori a bevezetése Rejtő Jenő (P. Howard) 53 év után először megjelent Jó üzlet a halál című kisregényének, melyet a Göncöl Kiadó gondozott.

A könyv még a korai Rejtő-regények közé tartozik, ám ennek ellenére nem kevesebb izgalmat és szórakozást ígér 64 oldalon keresztül, mint későbbi írásai, amelyek fölött hiába szállt az idő. Sokáig vita tárgyát képezte Rejtő műveinek értéke, mármint, voltak olyanok, akik klasszikusként emlegették, és méltó helyet követeltek neki a magyar irodalomban, mások meg

egyszerűen „leponyvázták”. Hogy kinek volt igaza? Azt hiszem, ezt még maga „Jenő bácsi” is kicsinyes vitának tartaná. Az viszont tény, hogy az írások szellemiségének egy vadászgéppel is csak nehezen szegődhetnének nyomába.

Ami a szellemiséget illeti „A jó üzlet a halál”-ban is tart némi bemutatót, miután két főszereplője éppen csak megmenekült egy loptott autóval az üldözők elől:

— Parancsol? — kérdezte udvariasan. Ellyt.

— Nem dohányzom.

— Milyen kár. Ilyenkor a dohányzás helyettesíti a langyos fürdőt. (...) Most pedig mondja meg, kisasszony, hogy mivel lehetek szolgálatára.

— Azt hiszem, semmivel.

— Hát ennyit igazán megtehetek. Nézze, nekem most folytatni kell valamire az utamat, mert az itteni rendőrség rendkívül agyafúrt, és ha egy évig ülök ebben a kocsi-ban, előbb-utóbb rámtalálnak.”

Visszont ebben a regényben sokszor olyan körmondfon humorizál Rejtő, hogy ha érteni akarja az olvasó a poént, kénytelen meg egy-szer nekiveselkedni, mert olyan mondatrengetegen keresztül jut a csattanóig, hogy a végére nem tudni, honnan is indult. De a helyzet nem olyan vészes, mindig kiderül, hogy mit rejteget Rejtő.

P. Sz.

Balett az ünnepen

A Szegedi Nemzeti Színház igazgatósága támogatja a Liberális Szegedért Alapítvány törekvéseit, mely Szeged város kulturális életének fellendítését tűzte ki egyik céljává. Szimpátiáját azzal szeretné kifejezésre

juttatni, hogy a Szegedi Balett 1991. március 15-én délután 11 órakor tartandó, Szendvedélyes viszonyok című előadásának jegybevételét az alapítványnak ajánlódokozza. Az ünnepi előadásra szeretettel várják az érdeklődő közönséget.

Nappali Ház

A folyóiratok árulására szakosodott könyvesboltokban és az újságárusok standjain kapható már a Nappali Ház legújabb, igaz, még a múlt évvel jelzett száma. A lapnak annyi szegedi vonatkozása van, akár a szerkesztőkre, akár a szerzőkre gondolunk, hogy erre most nem is vesztegetünk több szót, út-, azaz olvasás közben ügyis minden kiderül.

Ugy mondják, hogy a honi folyóiratok közül a Nappali Ház a legszebb kiállítású; a szerkesztők már a kezdetektől fogva igen nagy hangsúlyt fektettek a képzőművészet jelenlétére, a lap címlapja ezért rendre ropant izgalmas és figyelemfelkeltő, mint most is, egy elmosódott kéz, mintha csak víz alatti felvétel lenne, tart egy vonalat, mely drót, avagy villám éppúgy lehet. A filozófia iránt érdeklődők izgalmas dolgozatokat találhatnak a számban, ilyen például a kezdő írás, Benjamin Constant esszéje az antikről és a modern szabadságról, Bacsó Béla az ismétlésről elmélkedett, Wittgenstein arcait pedig Barczay Eszter mutatta be. Az arcképek a gyerekkortól a halálos ágyig vezetnek.

Beke László és György Péter még nyáron, a JAK-táborban beszélgettek. A diskurzus anyaga ezennel elolvasható, s érdemes is megtenni, mert a lényegi rész izgalmas mondattal indul: 1990-ben Magyarországon mindent szabad, és semmi se számít. Valóban csak művészetéről van szó?

Bényei Tamás Esendő szörnyek címmel írt roppant érdekes esszét. Az alapkérdés úgy hangzik: szükségünk van-e nekünk, mármint embereknek, szörnyeknek. Elgondolkoztunk-e már, hogy milyen lehet egy szörnynek? Meghallgattuk-e már őket, az ő véleményüket, a Minotauruszét, Gorgóét és a többiekét?

Solymosi Bálint hosszú, epikus szövésszerű versében esik az eső. És érik a szilva is, és valaki meghal. Utolsó szava ez: Neveltséges.

Jónás Csaba a szegedi egyetem hallgatója, s az utóbbi időkben mind érettebb, izgalmasabb szövegekkel jelentkezik. Az irodalomkritika minden bizonynyal jellegzetesen posztmodern szerzőnek nyilvánítaná. Késő bánat című szövegét mindenesetre idézem: Ez a mondat alighanem az élettedbe kerül. És ha odakerül, ott is marad.

Nagy Zsuzsa kisprózájában Jozef úr szeret bordélyba járni. Könnyed, elegáns és érzékeny írás férfiakról és nőkről, melynek végén kiderül, miért teszik rosszul a hölgyek, hogy megkísértik az urakat.

Nincs hely további műveket ajánlanunk. A lapot el kell olvasni, nem is drága, habár árat nem mondunk, mert az reklám. Annyit azért mégis, egy átlagos helyen korszó sőr ára. Merje valaki azt mondani, drága az irodalom a Nappali Házban!

Dal